

**РОЛЬ ВИХОВНОЇ КОМПОНЕНТИ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА****Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)****ivanytskaos@ukr.net**

У статті відмічається, що проблема формування особистісних якостей здобувачів вищої освіти наразі є надзвичайно актуальною та вимагає пильної уваги та подальшої розробки. Автори акцентують увагу на необхідності практичного інтегрування виховної компоненти в сучасний освітній процес, що, на їх думку, дозволить не лише передати студенту необхідні професійні знання й уміння, а й сформувати його духовно багату особистістю, переконаним патріотом Вітчизни, справжнім інтелегентом, людиною, що в своїй професійній діяльності керується принципами гуманізму і доброчесності. У статті розкрито пріоритетні напрямки виховної роботи, які ефективно застосовуються у Полтавському державному медичному університеті. Усвідомлюючи велике значення виховної роботи у справі підготовки висококваліфікованих фахівців, керівництво університету протягом останніх років створило умови для системного, комплексного та чітко організованого підходу до її здійснення. Успіх виховання майбутніх лікарів залежить від того, наскільки професорсько-викладацький склад готовий використовувати виховний потенціал не лише заходів, що проводяться у позанавчальний час, але й лекційних та практичних занять, які створюють також оптимальні умови для формування всебічно розвиненої особистості через різноманітні форми професійної діяльності. Автори доводять, що завдяки дотриманню принципів єдності системи навчання та виховання в процесі підготовки майбутніх лікарів, викладачі можуть суттєво впливати на формування у вищому навчальному закладі гуманізованого середовища як основної умови особисто-професійного розвитку майбутнього лікаря.

Ключові слова: освітній процес, виховна компонента.

Вступ. Сучасний розвиток української медицини у контексті загальносвітових тенденцій та сприйняття людини, її життя як головної цінності вимагає створення та реалізації якісної системи неперервного виховання гармонійної особистості майбутнього спеціаліста, якому притаманні не тільки глибокі знання в галузі медико-теоретичних, клінічних, хіміко-фармацевтичних дисциплін, але й різнобічна загальна культура, усвідомлення загальнолюдських та національно-державних пріоритетів. Особистість сучасних здобувачів вищої освіти формується в умовах глибоких соціально-економічних та політичних змін в країні, реформування самої медичної галузі, переоцінки цінностей та авторитетів. Тому цілком зрозуміло, що до університету приходять молоді люди з різними ціннісними орієнтаціями, віросповіданням національністю, матеріальними можливостями, пси-

хологічним розвитком, нерідко протилежними поглядами на життя та навчання [1, 2, 3]. У зв'язку з цим проблема формування особистісних якостей здобувачів вищої освіти наразі є надзвичайно актуальною та вимагає пильної уваги та подальшої розробки.

Переважає більшість науковців, які вивчають питання особистісного розвитку студентської молоді, вказують на існуючі у вищій школі порушення єдності системи навчання та виховання, зокрема і в процесі підготовки майбутніх лікарів-стоматологів [4, 5]. Нині виховна компонента недостатньо пов'язана з навчальним процесом і зводиться переважно до разових, спорадичних заходів й епізодичній участі студентського колективу у суспільному житті та характеризується досить невисокою активністю студентського самоврядування і недостатньою увагою до гуманістичного виховання [6]. Це зумовлює потребу більш глибокого теоретичного обґрунтування та практичного інтегрування виховної компоненти в сучасний освітній процес вищих навчальних закладів. Такий підхід дозволить не лише передати студенту необхідні професійні знання й уміння, а й сформувати його духовно багату особистістю, переконаним патріотом Вітчизни, справжнім інтелегентом, людиною, що в своїй професійній діяльності керується принципами гуманізму і доброчесності.

Метою цієї статті є визначення сутності й основних завдань ефективного функціонування системи виховної роботи у вищому навчальному закладі на сучасному рівні розвитку суспільства.

Основними **завданнями** даної роботи є здійснення аналізу різних підходів до організації та розвитку системи виховної роботи у вищому закладі медичної освіти, запропонувати шляхи удосконалення системи виховання майбутніх лікарів-стоматологів.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати наукових напрацювань багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, які у своїх роботах звертаються до проблеми виховання студентської молоді, дозволяють нам краще зрозуміти сутність психолого-педагогічних засад успішного функціонування системи виховної роботи у вищому закладі освіти. Ми поділяємо думку науковців, які стверджують, що однією з провідних проблем сьогодення є формування позитивних мотивів вибору майбутньої професії лікаря, оволодіння професійною майстерністю. Не секрет, що значна частина здобувачів вищої медичної освіти підходить до свого майбутнього фаху меркантильно, прагне, насамперед, забезпечити себе матеріально, оскільки саме такому розумінню життєвого успіху сучасне суспільство приділяє головну увагу. Саме тому перед педагогами вищої медичної школи постає завдання сформувати у молодих людей розуміння балансу між матеріальними цінностями та високим покликанням бути лікарем.

Викладач посідає важливе місце в процесі підготовки належного кадрового забезпечення системи охорони здоров'я, оскільки саме він формує гуманістичний тип мислення майбутнього лікаря. Виконати це завдання можливо тільки тоді, коли, ще навчаючись у виші, студент перебуває серед лікарів з гуманними поглядами, морально-етичними принципами, медичного персоналу, небайдужого до пацієнтів.

Обов'язком викладача є не лише навчання здобувачів медичної освіти навичкам практичної роботи, а й формування у них світогляду, притаманного всебічно освіченій, гармонійно розвинутої особистості з високим рівнем громадського сумління та загальнолюдських цінностей. Насамперед, мова йде про виховання поваги, співчуття до пацієнта, усвідомлення цінності людського життя. При цьому основним засобом такого виховання студента, є модель поведінки викладача-лікаря з пацієнтами, адже саме з вчителями студент проводить найбільшу частину часу під час навчання.

Студент повинен ще під час навчання у ВУЗі чітко усвідомити, що лікар не буде цінуватися як фахівець без притаманних йому рис психоемоційної стійкості, людяності, гуманного ставлення до пацієнта, витримки, доброти, відчуття високого рівня відповідальності. Він має бути щирим перед своїм покликанням, перед самим собою та пацієнтом, якому він надає допомогу, оскільки він довіряє йому своє життя. Усі хворі очікують від лікаря щирого прагнення допомогти їм і переконані, що інакшим лікар бути не може. Тому волонтерську діяльність студентів у таких сферах, як охорона здоров'я, екологія, соціальний захист людей та тварин тощо ми розглядаємо як одну із складових фахової підготовки майбутнього лікаря.

Досвід використання такого напрямку виховної роботи у навчальних закладах дозволяє стверджувати, що участь у волонтерському русі дозволяє студентам знаходити однодумців та спілкуватися в іншому середовищі, не пов'язаному з навчанням. Позитивним моментом є можливість підвищити свою соціальну значимість. Мабуть, головною рисою волонтера можна назвати оптимізм. Оптимістичний погляд на світ і свою діяльність допомагає студентам (та й усім людям загалом) легше справлятися з труднощами, що виникають, а також простіше переносити моменти розчарування, коли очікування від волонтерської роботи не відповідає суворій дійсності. Ще однією необхідною якістю волонтера є власна мотивація. Коли молоді люди розуміють, заради чого вони проводять свій вільний час із чужими людьми. А коли все виходить і праця приносить більше радісних емоцій, ніж негативних – можна бути впевненим, що благодійність залишиться частиною способу життя молодого добровольця.

Враховуючи той факт, що лікар, що несе відповідальність за здоров'я, а нерідко й життя пацієнтів, постійно перебуває в напруженому стані, відчуває тривогу і неспокій, цілком зрозумілою стає потреба формувати у студентів не лише такі якості, як милосердя, гуманізм, співчуття, бажання завжди прийти на допомогу, але й стійкість, витривалість, урівноваженість, здатність у найскладніших ситуаціях приймати правильні рішення. Майбутній лікар повинен

навчитись швидко реагувати на постійні зміни суспільстві, зокрема, в системі охорони здоров'я.

Головна ж увага у виховній роботі, беззаперечно, має приділятися формуванню у юнаків і дівчат національної свідомості, глибоких патріотичних почуттів і переконань, відданості Батьківщині, відповідальності за її долю, захист, розвитку історичної пам'яті. Майбутній лікар – це не лише компетентний фахівець, але й свідомий громадянин, що відстоює демократичні цінності та моральні норми, утверджені в ментальності свого народу, готовий працювати заради процвітання своєї країни, зміцнення її авторитету.

Усвідомлюючи велике значення виховної роботи у справі підготовки висококваліфікованих фахівців, керівництво Полтавського державного медичного університету, розглядає її як невід'ємну компоненту загального освітнього процесу. Протягом останніх років вона набула системності комплексності та чіткої організованості. Ефективність виховної роботи, головним чином, визначається комплексним підходом до її здійснення. Успіх виховання майбутніх лікарів залежить від того, наскільки професорсько-викладацький склад готовий використовувати виховний потенціал не лише заходів, що проводяться у позанавчальний час, але й лекційних та практичних занять, які створюють також оптимальні умови для формування всебічно розвинутої особистості через різноманітні форми професійної діяльності.

У роботі із сучасною молоддю все більш необхідним стає пошук неординарних, оригінальних ідей, підходів, нестандартного вирішення виховних проблем. Однією з головних умов організації плідної виховної роботи повинно стати співробітництво, партнерство викладачів і студентів, в результаті чого вони перетворюються на рівноправних учасників, суб'єктів виховного процесу. Студенти починають відчувати свою значимість, можливість реалізувати себе, свої інтереси, долучитись до вирішення питань університетського життя. Саме такий підхід до побудови взаємин між учасниками освітнього процесу забезпечує формування реального студентського самоврядування, яке є виявом демократичних начал українського суспільства. Участь у самоврядних структурах навчає молодих людей виявляти свою активну життєву позицію, розуміти і відстоювати демократичні цінності, виявляє у них лідерські якості, без чого неможливо уявити представника національної еліти [7].

Більш широким стає також спектр форм виховної роботи, що здійснюється поза рамками навчального процесу. Традиційні заходи, такі як відзначення державних свят, знаменних дат в історії університету, проведення зустрічей з видатними людьми, знаними лікарями, тематичних вечорів, вечорів пам'яті, доповнюються новими формами, які враховують інтереси та вподобання сучасної молоді. Так, студенти охоче беруть участь у різноманітних флешмобах – масових акціях, організованих за допомогою соціальних мереж, що мають на меті формування патріотичних почуттів, громадянських якостей, залучення до благодійної діяльності майбутніх лікарів. Все частіше виховні заходи проходять у формі тренінгів, челенджів соціально значущої, професійної, добродійної спрямованості.

Осередком виховання студентів у душі любові до Батьківщини, свого університету, відданості своїй професії, готовності завжди прийти на допомогу пацієнтам став музей історії ПДМУ. Саме із його відвідання починається знайомство першокурсників з основними етапами становлення університету, вкладом викладачів і студентів у розбудову держави, вітчизняної медицини. Тут проводяться зустрічі із знаними науковцями, лікарями, зокрема і тими, хто рятує життя і здоров'я воїнів-захисників України. Такі заходи слугують забезпеченню духовної єдності і наступності поколінь.

Важко переоцінити роль волонтерського руху у вихованні високих моральних якостей, гуманістичного світогляду, співчуття, небайдужості, милосердя у майбутніх медиків. Значний виховний вплив мала участь волонтерського загону ПДМУ «Єдність» та волонтерських загонів, що діють при кафедрах стоматологічного факультету, у Всеукраїнських проектах та проектах, ініційованих самими волонтерами, «Допомога воїнам ООС», «Здай кров – врятуй життя», «Державна програма боротьби з туберкульозом», «Антинаркотик», «АнтиСНІД», «Життя без паління», «Магія Різдва» тощо. Ці благодійні акції вчать молодих людей творити добрі справи, турбуватися про тих, хто потребує допомоги і підтримки, без чого неможливо виявити медичного працівника.

До великого обсягу заходів, що включає виховна компонента освітнього процесу, має залучатись кожний викладач вищої школи, та особлива відповідальність покладається на куратора академічної групи. Саме куратору необхідно дбати про забезпечення індивідуального підходу у виховній роботі зі студентами, що повинен враховувати відмінності в їх соціальному і матеріальному становищі, національні особливості, умови життя, ціннісні орієнтації тощо. Це дозволить більш ефективно поєднувати групові та індивідуальні форми виховання. Більша частина виховних заходів проводиться куратором в межах академічної групи: бесіди, обговорення, зустрічі з цікавими людьми, працівниками лікувальних закладів, учасниками антитерористичної операції та бойових дій на сході України, знайомство з історичними місцями рідного краю, відвідування театрів, кінотеатрів, музеїв, картинних галерей тощо.

Пандемія Covid-19, що протягом двох років охоплює весь світ, внесла певні корективи в організацію виховної роботи в студентському середовищі. Колективи кафедр стоматологічного факультету Полтавського державного медичного університету запровадили регулярні виховні заходи у режимі онлайн конференцій. Було проведено низку заходів, спрямованих на виховання у здобувачів вищої освіти високого рівня патріотизму та любові до своєї Вітчизни на прикладах історичних подій минувшини та сучасності.

Під час проведення виховних заходів в умовах карантину викладачі також зосереджувалися на розкритті суті і значення морально-етичних принципів в роботі лікарів, роз'ясненні важливості надання медичної допомоги населенню у таких складних та надзвичайних ситуаціях.

Висновки. Наразі наша держава переживає складний період свого становлення, розвитку й утвердження. Те, наскільки успішним виявиться цей процес, значною мірою залежить від духовного потенціалу нації, громадянської відповідальності, високих моральних якостей підростаючого покоління.

На основі аналізу наукової літератури та власних спостережень щодо місця і ролі виховної компоненти в системі професійної освіти майбутніх лікарів-стоматологів, ми дійшли висновку, що вдосконалення системи виховання майбутнього фахівця пов'язане з пошуком нових підходів до здійснення виховної роботи, створенням таких умов, які дозволять здобувачу вищої освіти:

- стати свідомим громадянином своєї країни, активним учасником державотворчих процесів, палким патріотом своєї Вітчизни;
- розкрити власні таланти і здібності, що сприятиме його самореалізації у спільноті лікарів-стоматологів;
- пізнати свою сутність та самовизначитися в особистісному й професійному планах;
- знайти своє місце в стоматологічному середовищі, де йому буде психологічно комфортно, цікаво, де він зможе відчувати власну значущість, де в його присутності будуть зацікавлені;
- залучитися до загальної та професійної культури, пізнати принципи медичної етики.

Література

1. Aslamova MV. Vykhovannia moralno-etychnoi kultury maibutnoho likaria v umovakh medychnoho vyshu. Visnyk VDNZU Ukrainka stomatolohichna akademiia. Aktualni problemy suchasnoi medytsyny. 2016;2(54):258-61. [in Ukrainian].
2. Ponomarova HF. Vykhovannia studentskoi molodi u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh. Naukovi zapysky kafedry pedahohiky. 2018;1(43):315-27. [in Ukrainian].
3. Avetkov DS, Yatsenko IV, Stavytskyi SO. Subiektivni i obiektyvni chynnyky adaptatsii studentiv-inozemtsiv na stomatolohichnykh fakultetakh vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladiv Ukrainy. Svit medytsyny ta biolohii. 2013;2(37):13-4. [in Ukrainian].
4. Bekh ID. Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnostei. Kyiv, Chernivtsi: «Bukrek»; 2018. 320 s. [in Ukrainian].
5. Popadych OO. Teoretychni osnovy vykhovnoi roboty z maibutnimy pedahohamy vyshchoi shkoly u vyshchomu navchalnomu zakladi. Naukovyi visnyk Uzhhoroskoho universytetu. 2017;2(41):206. [in Ukrainian].
6. Kutsenko NP, Vonsovych LP, Vonsovych YuV. Vykhovannia interesu i vidpovidalnoho stavlennia do navchannia, aktyvizatsii piznavalnoi dialnosti na zaniattiakh. Materialy XVIII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu Aktualni pytannia vyshchoi medychnoi (farmatsevtichnoi) osvity: vykylyky sohodennia ta perspektyvy yikh vyrishennia; 2021; Ternopil; 2021. s. 288-90. [in Ukrainian].
7. Unhurian MM, Pietkova IB, Karavelkova YuS. Rol studentskoho samovriaduvannia dlia optymizatsii navchalnoho protsesu v vyshchii shkoli Materialy XV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu Aktualni pytannia vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini; 2018; Ternopil; 2018. s. 290-91. [in Ukrainian].

РОЛЬ ВИХОВНОЇ КОМПОНЕНТИ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА

Буханченко О. П., Гаврильєв В. М., Іваницька О. С., Бойко І. В., Іваницький І. О., Розколуца О. О.

Резюме. Вступ. Сучасний розвиток української медицини у контексті загальноосвітніх тенденцій та сприйняття людини, її життя як головної цінності вимагає створення та реалізації якісної системи неперервно-

го виховання гармонійної особистості майбутнього спеціаліста, якому притаманні не тільки глибокі знання в галузі медико-теоретичних, клінічних, хіміко-фармацевтичних дисциплін, але й різнобічна загальна культура, усвідомлення загальнолюдських та національно-державних пріоритетів.

Метою цієї статті є визначення сутності й основних завдань ефективного функціонування системи виховної роботи у вищому навчальному закладі на сучасному рівні розвитку суспільства.

Результати досліджень та їх обговорення. Обов'язком викладача є не лише навчання здобувачів медичної освіти навичкам практичної роботи, а й формування у них світогляду, притаманного всебічно освіченій, гармонійно розвинутої особистості з високим рівнем громадського сумління та загальнолюдських цінностей. Насамперед, мова йде про виховання поваги, співчуття до пацієнта, усвідомлення цінності людського життя. При цьому, волонтерську діяльність студентів у таких сферах, як охорона здоров'я, екологія, соціальний захист людей та тварин тощо можна розглядати як одну із складових фахової підготовки майбутнього лікаря. Майбутній лікар – це не лише компетентний фахівець, але й свідомий громадянин, що відстоює демократичні цінності та моральні норми, утверджені в ментальності свого народу, готовий працювати заради процвітання своєї країни, зміцнення її авторитету. Тому значна увага у виховній роботі, беззаперечно, має приділятися формуванню у юнаків і дівчат національної свідомості, глибоких патріотичних почуттів і переконань, відданості Батьківщині, відповідальності за її долю, захист, розвитку історичної пам'яті. Усвідомлюючи велике значення виховної роботи у справі підготовки висококваліфікованих фахівців, керівництво Полтавського державного медичного університету, розглядає її як невід'ємну компоненту загального освітнього процесу. Протягом останніх років вона набула системності комплексності та чіткої організованості. Традиційні заходи, такі як відзначення державних свят, знаменних дат в історії університету, проведення зустрічей з видатними людьми, знаними лікарями, тематичних вечорів, вечорів пам'яті, доповнюються новими формами, які враховують інтереси та вподобання сучасної молоді. Так, студенти охоче беруть участь у різноманітних флешмобах – масових акціях, організованих за допомогою соціальних мереж, що мають на меті формування патріотичних почуттів, громадянських якостей, залучення до благодійної діяльності майбутніх лікарів. Все частіше виховні заходи проходять у формі тренінгів, челенджів соціально значущої, професійної, добродійної спрямованості. Значний виховний вплив мала участь волонтерського загону ПДМУ «Єдність» та волонтерських загонів, що діють при кафедрах стоматологічного факультету, у Всеукраїнських проєктах та проєктах, ініційованих самими волонтерами. До великого обсягу заходів, що включає виховна компонента освітнього процесу, має залучатись кожний викладач вищої школи, та особлива відповідальність покладається на куратора академічної групи. Саме куратору необхідно дбати про забезпечення індивідуального підходу у виховній роботі зі студентами, що повинен враховувати відмінності в їх соціальному і матеріальному становищі, національні особливості, умови життя, ціннісні орієнтації тощо.

Висновки. Наразі наша держава переживає складний період свого становлення, розвитку й утвердження. Успішність цього процесу значною мірою залежить від духовного потенціалу нації, громадянської відповідальності, високих моральних якостей підрастаючого покоління. Це зумовлює потребу більш практичного інтегрування виховної компоненти в сучасний освітній процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: виховна компонента, становлення особистості.

THE ROLE OF EDUCATIONAL COMPONENT IN THE FORMATION OF A FUTURE DENTIST'S PERSONALITY

Bukhanchenko O. P., Havryliiv V. M., Ivanytska O. S., Boiko I. V., Ivanytskyi I. O., Rozkolupa O. O.

Abstract. Introduction. The modern development of Ukrainian medicine in the context of global trends and perceptions of a human, their life as the major value, requires the creation and implementation of a quality system for continuous education of a harmonious personality of a future specialist, who is characterized not only by deep knowledge in the field of medical and theoretical, clinical, chemical and pharmaceutical disciplines, but also a diverse general culture, awareness of universal, national and state priorities. The aim of this article is to determine the essence and main tasks for the effective functioning of the system of educational work in higher education at the current level of development of society.

Research results and their discussion. It is the teacher's duty not only to provide medical students with the skills of practical work, but also to form in them a worldview inherent in a comprehensively educated, harmoniously developed personality with a high level of public conscience and universal values. First of all, it is about fostering respect, compassion for the patient, awareness of the value of human life. At the same time, student volunteering in such areas as health care, ecology, social protection of humans and animals, etc., can be considered as one of the components in the professional training of future physicians. The future doctor is not only a competent specialist, but also a conscious citizen who upholds the democratic values and moral norms established in the mentality of their people, ready to work for the prosperity of their country, strengthening its authority. Therefore, considerable attention in educational work, certainly, should be paid to the formation of national consciousness in young men and women, deep patriotic feelings and beliefs, devotion to the Motherland, responsibility for its fate, protection, development of historical memory. Admitting the great importance of educational work in the training of highly qualified specialists, the administration of Poltava State Medical University considers it an integral component of the overall educational process. In recent years, it has become systematically complex and clearly organized. Traditional events, such as celebrations of public holidays, significant dates in the history of the university, meetings with prominent people, famous doctors, thematic meetings, memorial events are complemented by new forms that take into account the interests and preferences of modern youth. Thus, students willingly participate in various flash mobs – mass actions organized through social networks, aimed at forming patriotic feelings, civic qualities, involvement in the philanthropic activity of future doctors. Increasingly, educational activities take the form of trainings, challenges

of socially significant, professional, charitable orientation. The significant educational influence was the participation of the volunteer team of PSMU «Unity» and volunteer teams operating at the departments of the Faculty of Dentistry, in All-Ukrainian projects and events initiated by volunteers themselves. Every teacher in higher education should be involved in a large range of activities, including the educational component of the training process, and the group sponsor has a special responsibility. It is the group sponsor who needs to take care of providing an individual approach to educational work with students, which should take into account differences in their social and financial status, national characteristics, living conditions, values and so on.

Conclusion. Currently, our state is going through a difficult period of its formation, development and establishment. The success of this process largely depends on the spiritual potential of the nation, civic responsibility, and high moral qualities of the younger generation. This necessitates a more practical integration of the educational component into the modern training process at universities.

Key words: educational component, formation of a personality.

ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Buhanchenko O. P.: 0000-0002-5736-8442 ^{AD}

Havriliiev V. M.: 0000-0002-3280-2660 ^{AB}

Ivanytska O. S.: 0000-0002-4789-8503 ^{EF}

Boyko I. V.: 0000-0002-6136-3791 ^{BC}

Ivanytsky I. O.: 0000-0002-7234-6356 ^{BF}

Rozkolupa O. O.: 0000-0002-2120-7559 ^{BC}

Конфлікт інтересів:

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів

Адреса для кореспонденції

Іваницька Олена Сергіївна

Полтавський державний медичний університет

Адреса: Україна, 36000, м. Полтава, вул. Шевченка 23

Тел.: +380677753871

Email: ivanytskaos@ukr.net

A – концепція роботи та дизайн, **B** – збір та аналіз даних, **C** – відповідальність за статичний аналіз, **D** – написання статті, **E** – критичний огляд, **F** – остаточне затвердження статті.

Рецензент – проф. Аветіков Д. С.

Стаття надійшла 15.08.2021 року

Стаття прийнята до друку 07.02.2022 року